

Narkotika på Gadeplan 2020

Rapport til Sundhedsstyrelsen

Afdeling for Retskemi, Aarhus Universitet
Retskemisk Afdeling, Københavns Universitet
Retskemisk Afdeling, Syddansk Universitet

Forord

“Narkotika på Gadeplan” er et samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen, Rigspolitiet, politikredsene i Danmark og de retsmedicinske institutter. Projektet har til formål at beskrive forekomsten og kvaliteten af narkotika på brugerniveau i Danmark, på baggrund af politiets narkotikabeslagsstatistik og en række systematisk indsamlede narkotikabeslag fra udvalgte politikredse. Gadeplansprojektet har eksisteret siden 1995, men er løbende tilpasset den aktuelle narkotikasituation. Eksempelvis blev overvågningen af ecstasytabletter og nye psykoaktive stoffer udskilt som et særskilt overvågningsprojekt i 2001 - det såkaldte NPS-projekt (7).

I 2020 har gadeplansprojektet gennemgået en omfattende revidering, så indsamlingen af narkotikabeslag fra politikredsene nu foretages efter andre kriterier end tidligere. Samtidig er politiets nationale narkotikastatistik medtaget som en del af projektets datagrundlag. Læs mere om inklusionskriterierne i materiale og metodeafsnittet.

Overvågningen af illegale stoffer på gadeplan i Danmark er en vigtig del af Sundhedsstyrelsens samlede overvågning af narkotikaområdet. Erfaringer fra laboratorieanalyser af illegale stoffer på gadeplan viser, at der er forskel på forekomsten af stoffer i forskellige dele af Danmark, og at renheden af stofferne varierer. Informationer om forekomst, stofrenhed og tilsætningsstoffer bidrager til øget viden om udbud og efterspørgsel samt de sundhedsmæssige risici ved brug af stofferne. Danmark er desuden gennem samarbejdet under EMCDDA (Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug) forpligtet til at overvåge de illegale stoffer på narkotikamarkedet.

Christian Lindholst
Institut for Retsmedicin, Aarhus Universitet
Projektansvarlig

1. Formål

Projektet har til formål 1) at identificere forekomsten af narkotika på gadeplan i Danmark, 2) at følge udviklingen i renheden af almindeligt forekommende stoftyper, 3) at registrere identiteten og hyppigheden af tilsætningsstoffer i illegale stofprøver og 4) at identificere lokaliteten hvor stofferne beslaglægges. Ved at inddrage politiets narkotikabeslagsstatistik samt narkotikabeslag fra de fem største byer i landet er det hensigten at undersøge forekomsten af illegale stoffer, samt at vurdere om kvaliteten af stofferne er forskellig de enkelte landsdele imellem.

2. Materiale og metode

Undersøgelsens materiale udgøres af dels dataudtræk fra politiets nationale narkotikabeslagsdatabase, dels narkotika beslaglagt på brugerniveau i København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. De to materialer er forskellige og beskrives enkeltvis i de følgende afsnit.

Dataudtræk fra politiets narkotikabeslagsdatabase

Politiets registrering af narkotikabeslaglæggelser danner grundlag for resultatfremstillingen i afsnit 3, som omhandler forekomsten af narkotika i Danmark. Politiet registrerer som en del af deres arbejde alle beslaglæggelser af narkotika i en central database, hvorfra datamaterialet i dette projekt er udtrukket. Følgende oplysninger er udtrukket fra databasen til brug for projektet: Politikreds, dato for beslaglæggelsen, formodet stoftype, beslaglagt mængde. Datamaterialet omfatter perioden 1.1.2020-31.12.2020.

Indsamling af stofprøver på brugerniveau fra fem byer

Til brug for undersøgelsen udvælges et antal prøver bestående af almindeligt forekommende stoftyper (hash, amfetamin, kokain, heroin og MDMA) blandt politiets narkotikabeslag. Prøverne udvælges tilfældigt blandt narkotikabeslag foretaget i landets fem største byer, som formodes at være handlet på brugerniveau/gadeplan. Følgende inklusionskriterier anvendes til udvælgelse af prøverne: Prøvens vægt skal være 0,03-1,0 g. Prøven udtages fra det første egnede beslag hver måned. Fra København, Aarhus og Odense udtages en månedlig prøve af hver stoftype, mens der fra Esbjerg og Aalborg udtages en prøve hver anden måned af hver stoftype. Prøverne indsendes til de retskemiske afdelinger i København (prøver fra København), Aarhus (prøver fra Aarhus og Aalborg) og Odense (prøver fra Odense og Esbjerg). Sammen med prøverne indsendes et udfyldt skema vedrørende omstændighederne for beslaglæggelsen herunder politikreds, dato og sted for beslaglæggelsen, forventet stoftype og forventet vægt.

Ved den efterfølgende retskemiske undersøgelse bliver identiteten af det illegale stof samt prøvens renhed (koncentration w/w) og vægt registreret. Desuden undersøges forekomsten af udvalgte tilsætningsstoffer i prøverne.

Renheden af stofferne i denne undersøgelse er angivet som procent aktivt stof dvs. som base. Stofferne kan være på saltform og omregning fra stofferne på saltform til base kan foretages ved hjælp af følgende omregningsfaktorer.

100 % amfetaminsulfat svarer til 73 % amfetamin

100 % cocainchlorid svarer til 89 % cocain

100 % heroinchlorid svarer til 91 % heroin

Fra 2014 er prøver bestående af hash inkluderet i gadeplansprojektet. Disse prøver er dog omfattet af følgende særlige inklusionskriterier. Der indsamles én hashprøve om måneden fra hver af byerne København, Odense og Aarhus. Der er ingen øvre vægtgrænse for hashprøverne i projektet, så længe prøven består af et helt/sammenhængende stykke hash (ikke flere mindre stykker eller pulver).

I rapporten er anvendt benævnelsen "på landsplan", når udtalelsen omfatter alle fem byer, selv om de udvalgte byer ikke dækker hele landet, og resultatet ikke nødvendigvis er det samme i de enkelte byer.

Ved sammenligning af renheden er der som statistisk test anvendt variansanalyse, og såfremt der i materialet er fundet forskel på renheden anvendes Post Hoc test til vurdering af forskelle. Hvis materialet ikke er normalfordelt, er der foretaget logaritmetransformation. Gennemsnitsværdier for ikke normalfordelt data er således også beregnet på logaritmetransformeret data. Hvis ikke andet er anført, er ved sammenligningerne anvendt en 1 % signifikansgrænse for "sikker bevis". På grund af det ringe antal prøver af visse stoftyper fra nogle politikredse, er alle byer ikke medtaget hver gang ved de udførte sammenligninger. Beregninger er foretaget i STATA IC 14.2 og Microsoft Excel 365. Tabeller og figurer er lavet i Microsoft Office 365.

3. Narkotikabeslaglæggelser i Danmark

I 2020 foretog politiet i Danmark 30.279 narkotikabeslaglæggelser. I de følgende tabeller og figurer er detaljer om narkotikabeslaglæggelserne fremstillet med fokus på forekomsten af stoftyper i Danmarks politikredse og på landsplan samt fordelingen af beslagene efter vægt.

Undersøgelsens highlights

- Cannabis er det hyppigst forekommende illegale euforiserende stof i Danmark og udgør ca. 70 % af politiets beslaglæggelser.
- De centralstimulerende stoffer udgør tilsammen ca. 25 % af de samlede narkotikabeslaglæggelser.
- Kokain har været det hyppigst forekommende centralstimulerende stof i Danmark de seneste 10 år.
- Forekomsten af stoftyperne varierer imellem landsdelene. Hash beslaglægges eksempelvis hyppigere i København og Nordsjælland end i de øvrige politikredse, mens amfetamin beslaglægges hyppigere udenfor København og Aarhus.
- 60 - 80 % af politiets beslaglæggelser er mindre beslag med en vægt under 5 g.

Tabel 1. Narkotikabeslaglæggelser i Danmark 2020

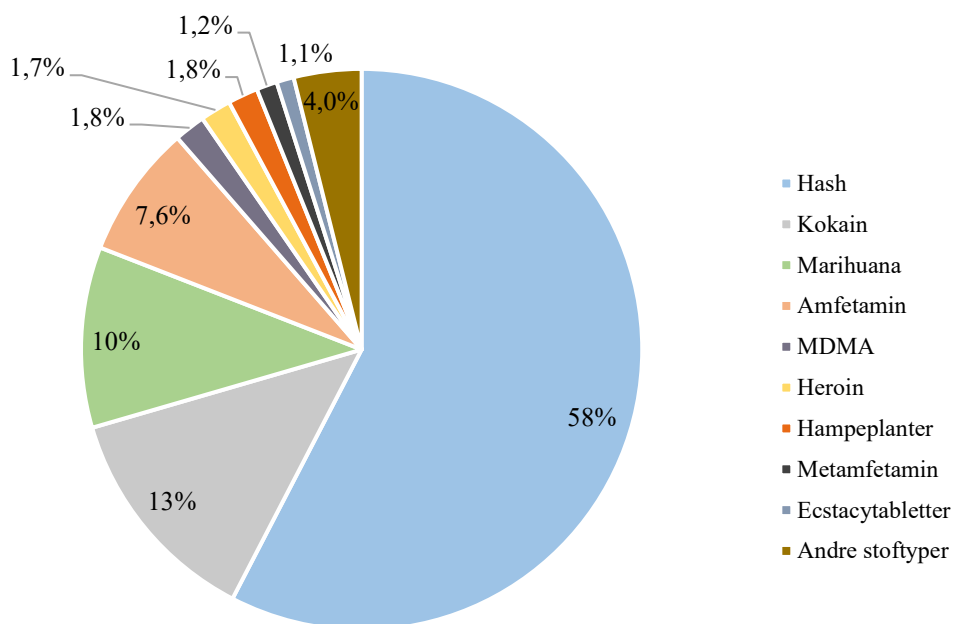
Stofgruppe	Antal beslag	Andel af beslag	Samlet mængde beslaglagt ¹	Gennemsnitlig størrelse af beslag ²
Hash	17.464	58 %	5.470 kg	2,7 g
Kokain	3.841	13 %	375 kg	1,0 g
Marihuana	3.176	10 %	439 kg	6,5 g
Amfetamin	2.293	7,6 %	540 kg	2,8 g
Hampeplanter	553	1,8 %	253 kg / 30.039 stk.	15 g / 3 stk.
MDMA	536	1,8 %	25 kg	2,0 g
Heroin	506	1,7 %	7,9 kg	1,7 g
Metamfetamin	360	1,2 %	16 kg	2,2 g
Ecstasytabletter	344	1,1 %	33.986 stk.	7 stk.
Ketamin	271	0,9 %	5,3 kg.	2,2 g
Blotters (LSD-frimærker)	268	0,9 %	6.152 stk.	10 stk.
Psilocybinholdige svampe	164	0,5 %	63 kg	32 g
Cannabisolie	158	0,5 %	51 kg	10 g
Nye Psykoaktive Stoffer	128	0,4 %	1.2 kg / 897 stk.	1.8 g / 5 stk.
GHB / GBL	114	0,4 %	37 kg	79 g
Khat	96	0,3 %	716 kg	4,2 kg
Opium	7	0,0 %	11 kg	1,5 g

¹ i den samlede mængde antages 1 ml = 1 gram.

² medianværdi

Figur 1: Narkotikabeslaglæggelser i Danmark 2020

Stoftypernes andel af de samlede beslaglæggelser

Stoftyper som hver udgør under 1% af beslaglæggelserne er samlet under "Andre stoftyper"

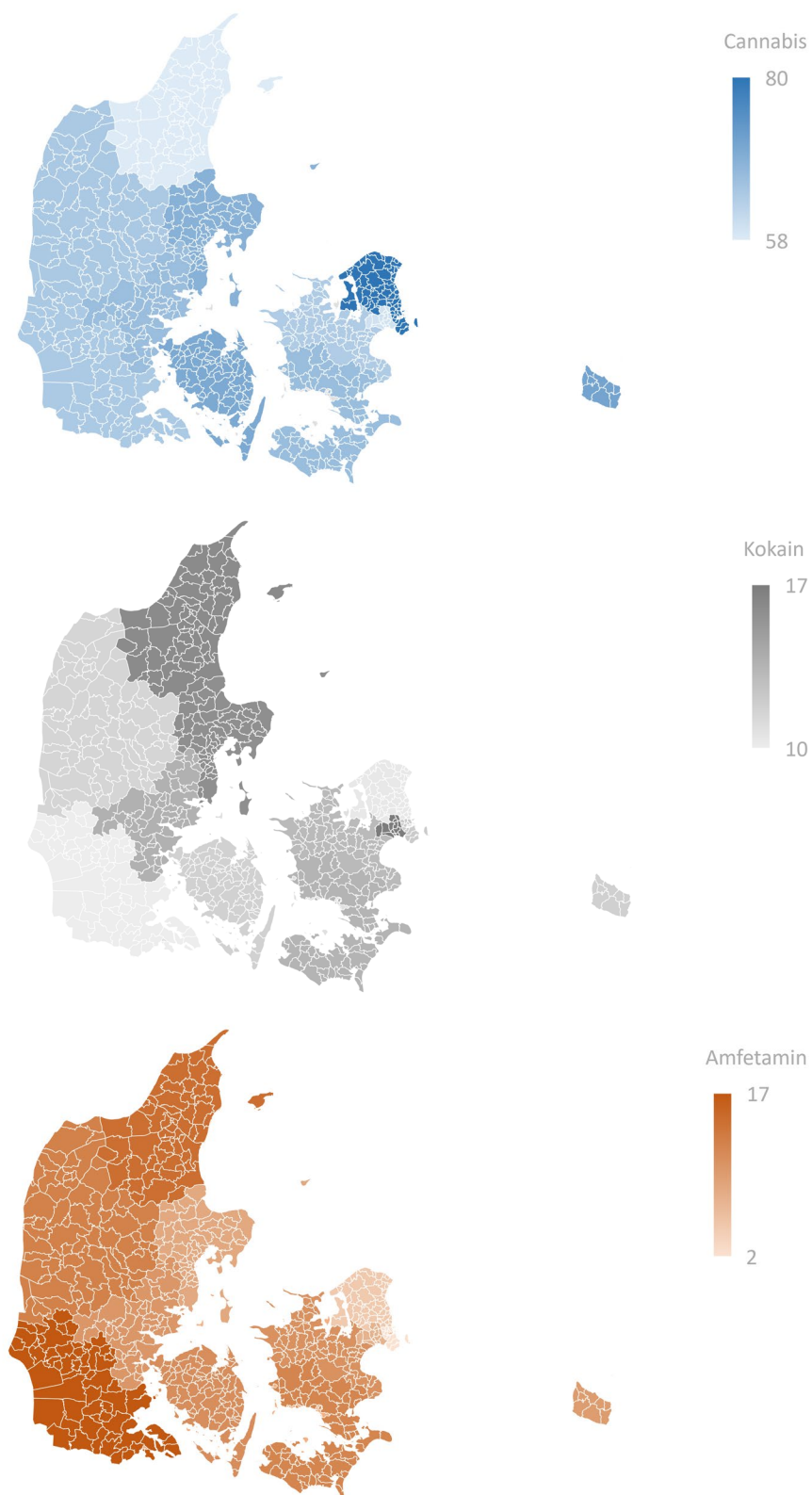
Tabel 2. Forekomst af stoftyper i politikredsene

andel af beslaglæggelser i hver kreds

Politikreds	Hash	Kokain	Marihuana	Amfetamin	MDMA	Heroin	Hampeplanter	Metamfetamin	Ecstasy tabletter	Øvrige stoftyper	Total
Nordjylland	49%	16%	6%	15%	3%	2%	3%	2%	1%	3%	100%
Østjylland	56%	16%	11%	8%	2%	2%	1%	1%	1%	3%	100%
Midt- og Vestjylland	53%	11%	8%	12%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	100%
Sydøstjylland	55%	14%	8%	10%	2%	1%	3%	1%	1%	5%	100%
Syd- og Sønderjylland	55%	10%	8%	17%	2%	2%	2%	1%	3%	2%	100%
Fyn	61%	12%	6%	11%	2%	2%	3%	2%	1%	1%	100%
Sydsjælland	56%	13%	6%	12%	2%	1%	5%	2%	1%	2%	100%
Midt- og Vestsjælland	56%	13%	6%	10%	2%	1%	2%	4%	2%	5%	100%
Nordsjælland	71%	10%	6%	5%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	100%
Københavns Vestegn	54%	17%	5%	7%	2%	2%	1%	2%	2%	8%	100%
København	62%	12%	17%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	3%	100%
Bornholm	56%	12%	7%	8%	3%	0%	7%	1%	1%	4%	100%
Hele landet	58%	13%	10%	8%	2%	2%	2%	1%	1%	4%	100%

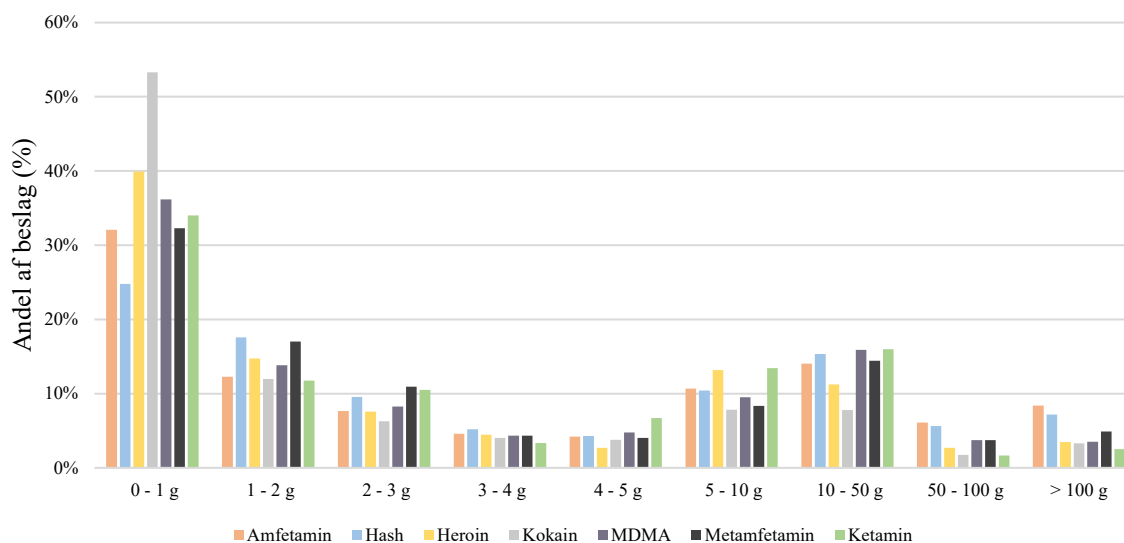
Figur 2: Forekomst af udvalgte stoftyper i politikredsene

*Stoffets andel i % af alle beslaglæggelser i hver politikreds**

*Bemærk at skalaen er forskellig for de tre stoftyper. "Cannabis" er en samlet betegnelse for hash, marihuana og hampeplanter

Figur 3: Fordeling af narkotikabeslag efter vægt

4. Renhed af narkotika på gadeplan i Danmark

Renheden eller kvaliteten af narkotika, er et mål for indholdet af aktivt euforiserende stof i en stofprøve. Få euforiserende stoffer sælges i helt ren form på gadeplan, men er derimod opblandet eller fortyndet med andre stoffer. Eksempelvis varierede renheden af amfetamin på gadeplan mellem 3 % og 64 % i 2020. Det betyder, at en stor del af en amfetaminprøve reelt udgøres af andre stoffer end amfetamin. Tabel 4 viser en opgørelse over de tilsætnings- og fyldstoffer, som er fundet i den undersøgte narkotika.

Undersøgelsens highlights

- Renheden af kokain er mere end fordoblet siden 2014, men har siden 2016 ligget på et stabilt niveau.
- Renheden af THC i hash er næsten tredoblet siden perioden før 2012, men ligger nu på et stabilt højt niveau.
- Renheden af amfetamin er steget de senere 5 – 6 år.
- Kvaliteten af narkotika på gadeplan varierer meget.
- Der observeres forskelle i kvaliteten af visse stoftyper i sammenligning mellem de fem byer i undersøgelsen.
- Hvid heroin (heroinchlorid) observeres hyppigere i Odense end i resten af landet.
- Kokain er den stoftype, som indeholder flest forskellige tilsætningsstoffer.

Tabel 3. Renhed af illegale stoffer på landsplan i 2020

(Renheden er angivet som procent aktivt stof)

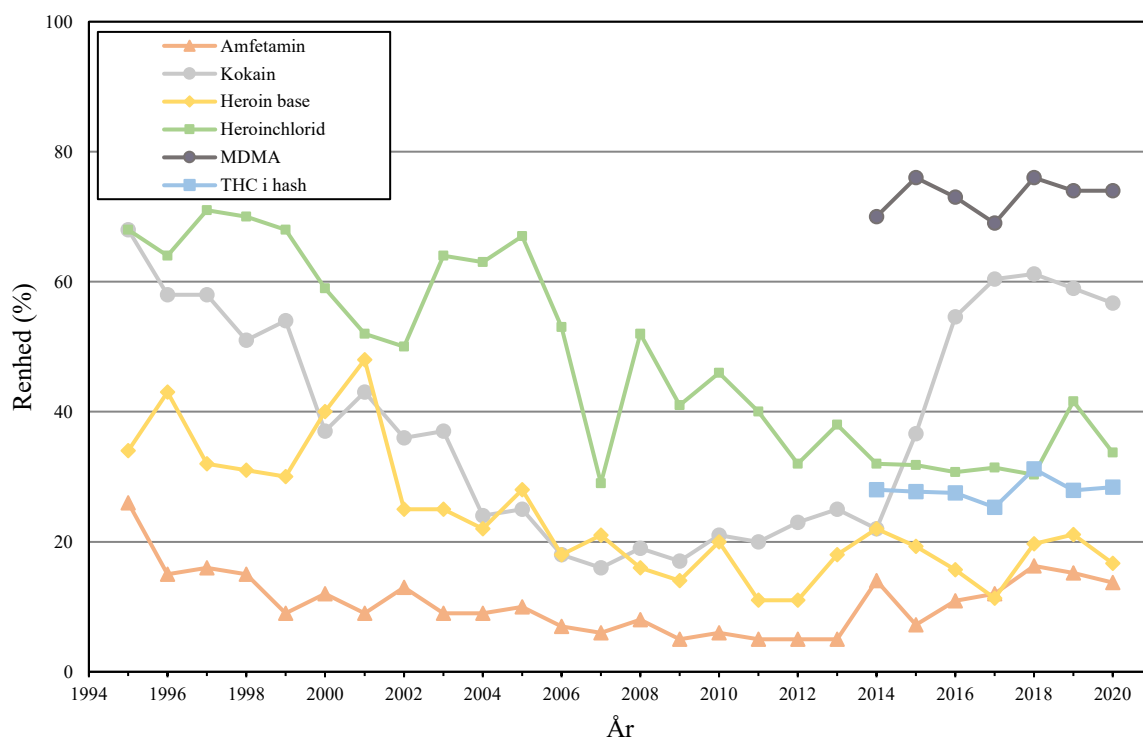
Stof	Antal	Gennemsnit	95% konfidensinterval ¹	Variationsbredde
Heroinbase (brun heroin)	26	17%	13 – 22%	2 – 58%
Heroinchlorid (hvid heroin)	16	34%	26 – 41%	1 – 52%
Kokain	50	57%	50 – 63%	8 – 84%
Amfetamin	37	14%	11 – 18%	3 – 64%
MDMA	43	74%	73 – 75%	60 – 79%
THC i hash ²	36	28%	26 – 31%	13 – 44%
CBD i hash ²	25	2%		0.2 – 8%

¹Angiver det interval som med 95% sandsynlighed indeholder den reelle gennemsnitlige renhed.

²THC og CBD er bestemt i hashprøver indsamlet i København, Aarhus og Odense.

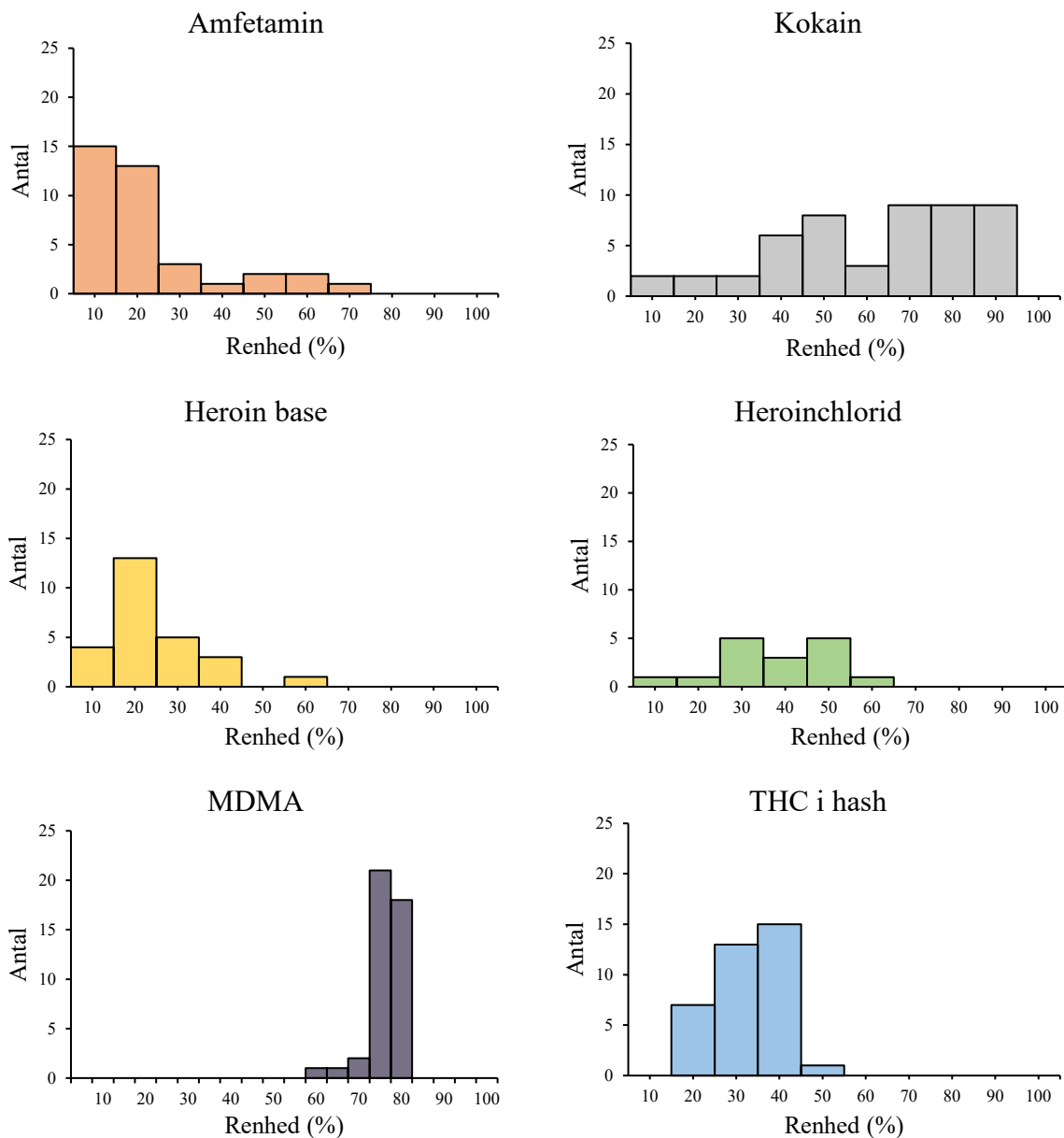
Figur 4: Renhed af illegale stoffer på brugerniveau i Danmark 1995 – 2020

Renheden er angivet som procent aktivt stof

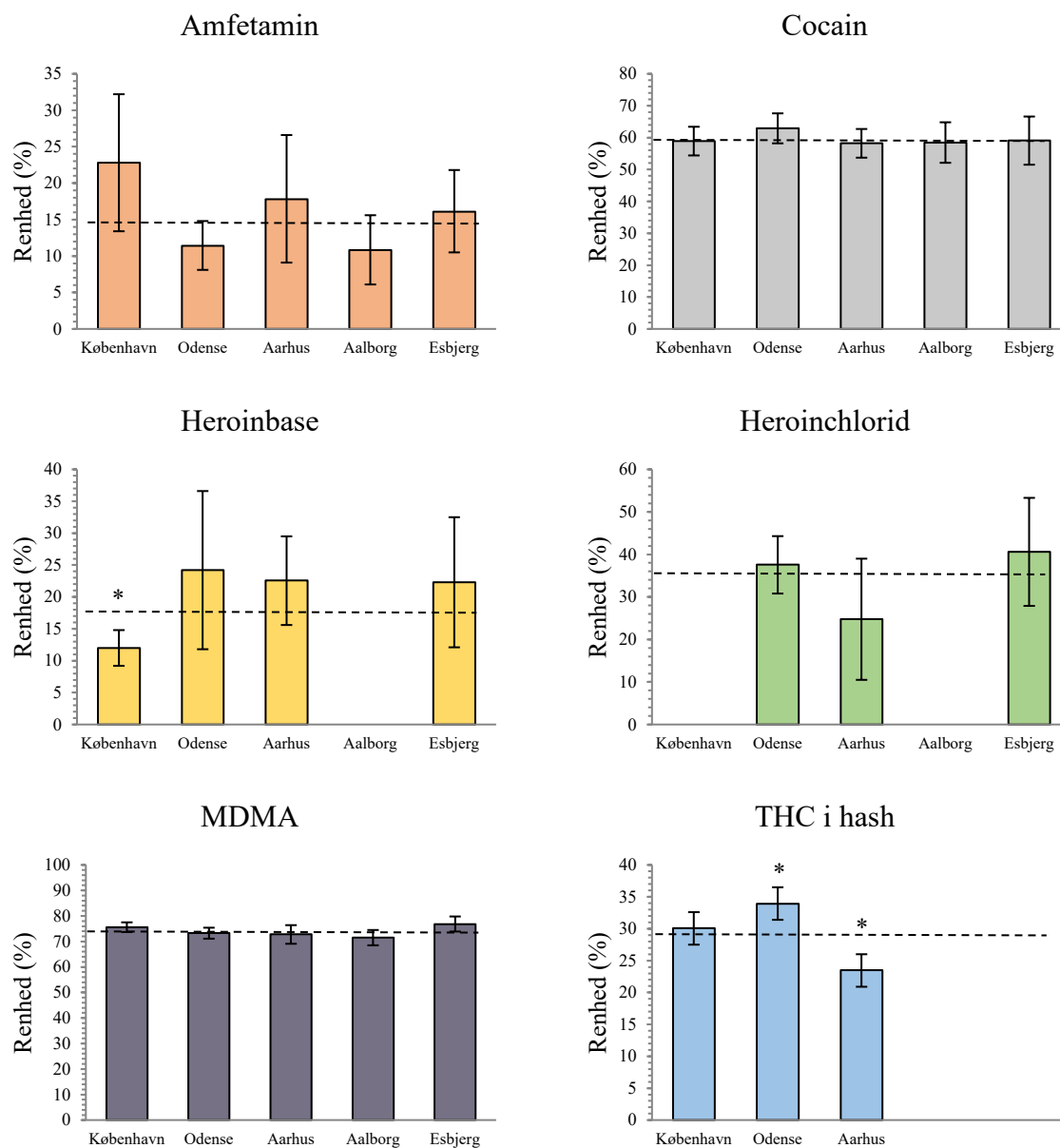

Renhedsdata vedr. MDMA fra årene 2014 – 2019 er hentet fra rapporten "Illegale stoffer i Danmark"

Figur 5. Renhed af illegale stoffer på brugerniveau i 2020
fordeling af de undersøgte prøver på baggrund af renhed (% aktivt stof)

Figur 6. Renhed af illegale stoffer på brugerniveau i 2018 – 2020 i byerne[†]
(median \pm 95% konf.) stiplede linje angiver median på landsplan

[†]Byer med få stofprøver er ikke medtaget

*Sjerner markerer byer hvor renheden afviger signifikant fra landsgennemsnittet

5. Tilsætningsstoffer

Narkotika forhandlet på gadeplan indeholder, foruden det euforiserende indholdsstof, også en række tilsætningsstoffer og fyldstoffer. Flere af tilsætningsstofferne er farmakologisk aktive lægemidler, som også udøver en virkning på brugeren. Der henvises til appendiks 1 for en nærmere beskrivelse af de observerede tilsætningsstoffer. Tabel 4 viser forekomsten af tilsætningsstoffer i de forskellige stoftyper. Generelt observeres der store forskelle i antal og hyppighed af tilsætningsstoffer imellem stoftyperne. Af analysetekniske årsager er det ikke muligt at identificere alle typer af tilsætningsstoffer. Således er tilsætningsstoffer som sukker, stivelse (mel) og uorganiske forbindelser (salte) ikke medtaget i opgørelsen, men tilstedeværelsen af disse stoffer er velkendt i narkotikaprøver beslaglagt i Danmark og bekræftet i andre undersøgelser¹.

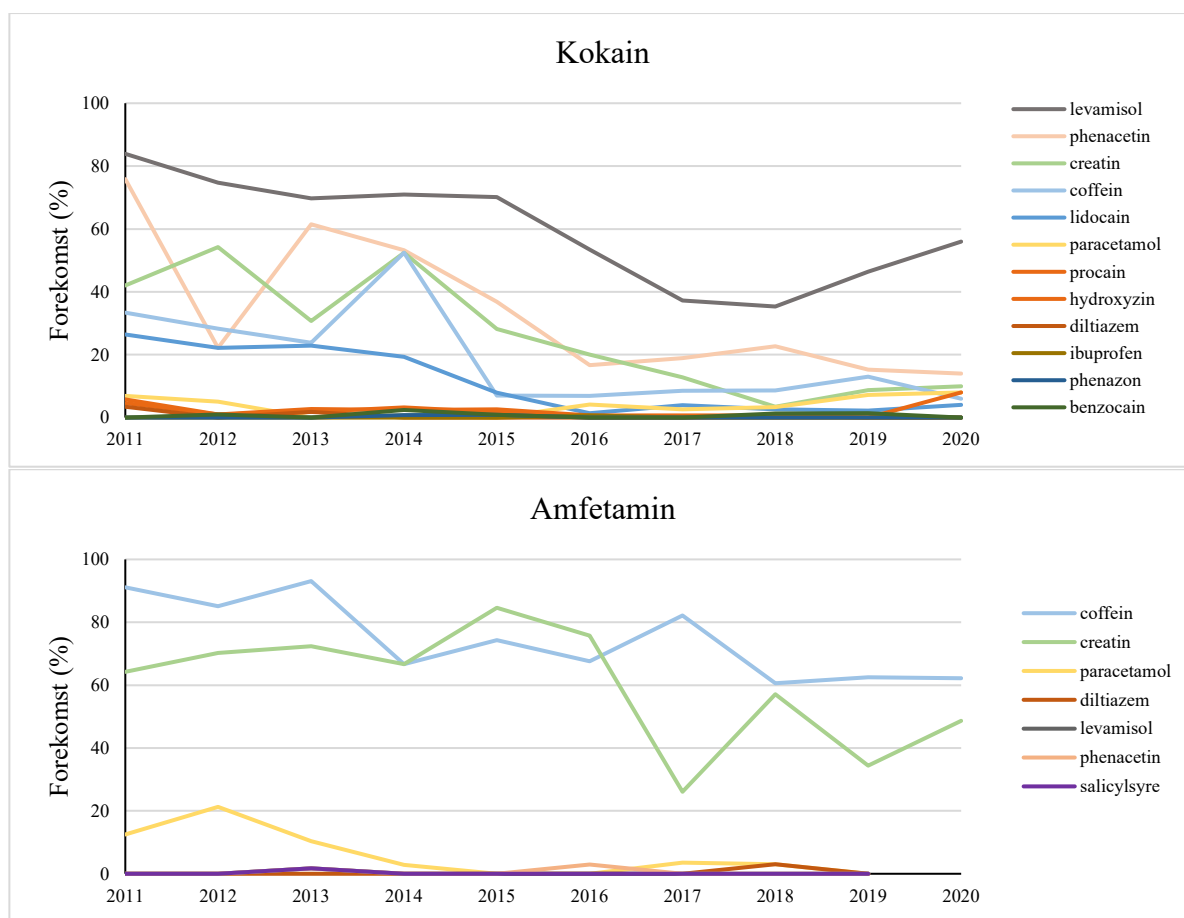
Det er sjældent, at tilsætningsstofferne i en narkotikaprøve giver anledning til særlig bekymring i forhold til stoffernes akutte farlighed. Nogle tilsætningsstoffer kan imidlertid give sundhedsmæssige problemer ved længere tids brug. Der har igennem årene floreret historier i medierne og i misbrugskredse om særlige problematiske tilsætningsstoffer, såsom rottegift. Disse historier er dog langt fra beskrivende for de tilsætningsstoffer som almindeligvis observeres i narkotika forhandlet på gadeplan. De retskemiske afdelinger har eksempelvis aldrig fundet rottegift (warfarin) i narkotika beslaglagt i Danmark. Der kan dog i perioder forekomme problematiske tilsætningsstoffer i narkotika, som enten skyldes utilsigtede biprodukter fra fremstillingen af stofferne eller uvidenhed hos de personer som fortynder stofferne. I disse tilfælde vil Sundhedsstyrelsen og politiet blive underrettet, så der kan informeres om stofferne offentligt.

Tabel 4. Forekomst af tilsætningsstoffer i 2020
(Resultat som procent af det totale antal prøver af hver stoftype)

<i>Antal</i>	Heroinbase (n=26)	Heroinchlorid (n=16)	Kokain (n=50)	Amfetamin (n=37)	MDMA (n=43)
Codein	-	-	2	-	-
Coffein	100	100	6	62	2
Creatin	-	13	10	49	-
Dextromethorphan	-	44	-	-	-
Levamisol	-	-	56	-	5
Lidocain	-	-	4	-	-
Paracetamol	100	56	8	-	-
Phenacetin	-	-	14	-	-
Procain	-	-	8	-	2

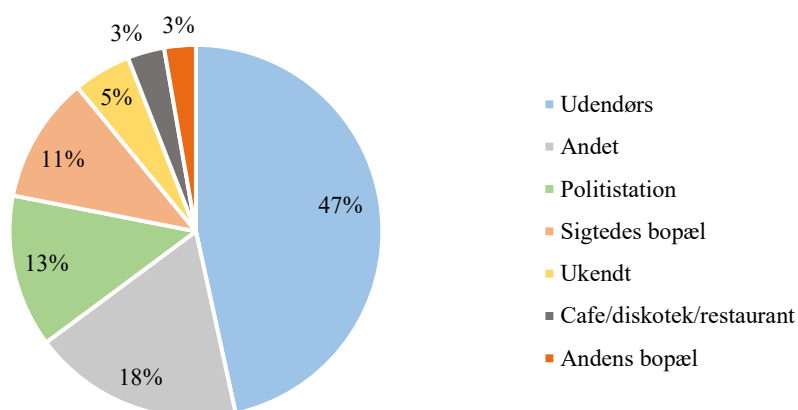
¹Lindholst C, Andreassen M.F., Kaa E. Det illegale stofmarked i Århus. Aarhus Universitetsforlag 2008

Figur 7. Forekomst af tilsætningsstoffer i narkotika 2011 - 2020
% andelen af hhv. kokain og amfetamin indeholdende det pågældende tilsætningsstof

6. Sted for beslaglæggelsen

Figur 8. Sted for beslaglæggelse

7. Bemærkninger til undersøgelsen

Forekomsten af narkotika i Danmark, er i denne rapport beskrevet på baggrund af politikredsens egne registreringer af narkotikabeslaglæggelser. Resultaterne er derfor påvirket af den måde politiet arbejder på i de enkelte politikredse samt de prioriteringer politiet foretager fra år til år. Datamaterialet som danner grundlag for afsnit 3 i rapporten kan derfor ikke antages at være fuldstændig retvisende i forhold til udbredelsen af stof typerne i Danmark. Enkelte stof typer i undersøgelsen kan således være over- eller underrepræsenterede i forhold til udbredelsen i befolkningen generelt.

Det er politiet, som efter beslaglæggelsen, typebestemmer det beslaglagte stof, eventuelt uden en forudgående analyse. Mange af de letgenkendelige og almindeligt forekommende stof typer vil derfor være korrekt typebestemt i opgørelsen, mens de mere specielle og ukarakteristiske stof typer kan være klassificeret forkert.

I Gadeplansprojektet² er andelen af forkert klassificerede stof typer igennem en tiårig periode opgjort til mellem 4 % og 13 %. Fejlraten vil sandsynligvis være mindre for cannabisprodukter, ecstasytabletter, LSD-frimærker, kath og psilocybinholdige svampe, som er relativt lette at genkende på grund af deres særlige udseende. Derimod kan stof typer på pulverform, væsker og tabletter uden logo være vanskelige at typebestemme.

De retsmedicinske institutter udfører, i forbindelse med myndighedsbetjeningen for politiet, rutinemæssigt undersøgelse af beslaglagt narkotika. Prøverne indsendes som oftest til analyse med henblik på bevisførelse i retssager, og er således ikke udvalgt efter bestemte kriterier med hensyn til geografisk lokalitet, vægtmængde, udtagelsestidspunkt m.m. Disse "rutineprøver" hidrører ofte fra større beslag og afspejler således ikke nødvendigvis kvaliteten af stofferne på brugerniveau. Stikprøverne i dette "gadeplansprojekt" er med hensyn til udvælgelse af prøver væsentlig bedre defineret end laboratoriets rutineprøver. Den anvendte model med undersøgelse af tilfældigt udtagne

² Narkotika på Gadeplan i Danmark 2010 - 2019

stikprøver i udvalgte byer må derfor antages at være bedre egnede og anvendelige som grundlag for et skøn over renhed af illegale stoffer på brugerniveau i forskellige dele af Danmark. Stikprøvestørrelsen taget i betragtning har undersøgelsen i rimelig udstrækning beskrevet renheden af illegale stoffer i forskellige dele af landet gennem en årrække. Med hensyn til forskelle mellem de enkelte byer er der visse statistiske begrænsninger med hensyn til tolkningen af resultaterne, idet prøvematerialet i visse byer og for visse stoffer er for lille til, at alle eventuelle forskelle kan analyseres. Det vurderes på trods heraf, at undersøgelsen giver et godt oversigtsbillede af det illegale stofmarked i Danmark.

8. Referencer

”Narkotika på Gadeplan” er udgivet en gang årligt siden 1996.

1. Kaa E, Nielsen E, Simonsen K W. Narkotika i illegal forhandling på brugerniveau. 1995 - 2005. Rapporter til Sundhedsstyrelsen 1996, 1997, 1998
2. Kaa E, *et.al.* Narkotika på gadeplan 1998 - 2005. Rapporter til Sundhedsstyrelsen 1999 - 2006
3. Lindholst C, *et al.* E. Narkotika på gadeplan 2006 - 2018. Rapporter til Sundhedsstyrelsen 2007 - 2019
4. Retskemisk Afdeling, Aarhus Universitet: Ecstasy i Danmark 2001 - 2010. Rapporter til Sundhedsstyrelsen 2002 - 2011
5. Retskemisk Afdeling, Aarhus Universitet: Ecstasy og Early Warning 2011. Rapport til Sundhedsstyrelsen 2012
6. Lindholst C, Andreassen M.F., Kaa E. Det illegale stofmarked i Århus. Aarhus Universitetsforlag 2008
7. Retskemisk Afdeling, Aarhus Universitet: Illegale stoffer i Danmark 2012 - 2020. Rapporter til Sundhedsstyrelsen

Appendiks 1

Beskrivelse af tilsætningsstoffer:

Stofnavn	Beskrivelse
Coffein	Centralstimulerende middel med opkvikkende virkning. Findes naturligt i bl.a. kaffe og the. Tilsættes visse læske- og energidrikke.
Creatin	Muskelopbyggende middel som bl.a. anvendes af atleter og bodybuildere i forbindelse med træning. Creatin er desuden et naturligt forekommende stof i kroppen som hjælper med energiforsyningen til specielt muskelceller.
Dextromethorphan	Lægemiddel til behandling af hoste. I større doser har stoffet desuden en euforiserende effekt som minder om effekten af ketamin og phencyclidin (PCP).
Diltiazem	Lægemiddel til behandling af hjertekramper (angina pectoris), forhøjet blodtryk og hjerterytmeforstyrrelser.
Hydroxyzin	Lægemiddel til bl.a. forebyggelse af allergiske reaktioner og kløe. Stoffet anvendes i Danmark desuden som et angstdæmpende lægemiddel.
Levamisol	Lægemiddel til behandling af parasitiske ormeinfektioner hos mennesker. Stoffet påvirker desuden immunforsvaret i negativ retning hvorfor det ikke er godkendt til salg i Danmark.
Lidocain	Lægemiddel med lokalbedøvende virkning. Anvendes desuden til behandling af hjerterytmeforstyrrelser.
Paracetamol	Lægemiddel med smertestillende og febernedsættende virkning. Kendes bl.a. fra håndkøbspræparater så som Panodil®, Pinex® og Pamol®
Phenacetin	Lægemiddel med smertestillende og febernedsættende virkning. Stoffet, som er i familie med paracetamol, er dog mistænkt for at være kræftfremkaldende hvorfor det ikke er godkendt til salg i Danmark.
Procain	Lægemiddel med lokalbedøvende virkning.

Find mere information om stofferne på www.medicin.dk